

і неовсеєдність). Синергійна антропологія та культурологія всеєдності використовують різні дисциплінарні дискурси, але вони не є роз'єднаними, а інтегруються, в перспективі, в нову концептуальну єдність. Йдеться про трансдисциплінарні напрями, що є перспективними для подальших теоретико-практичних пошуків. Саме в цьому і полягає альтернативність цих двох напрямів. Альтернативність до академічної культурології, до академічної антропології, до міждисциплінарності. Перехідність свідчить про те, що ці нові напрями, з одного боку, не сформовані (культурологія всеєдності), з іншого — трансдисциплінарність не артикульована належною мірою.

Список літератури

1. Гумбрехт Х. У. Должны ли гуманитарные науки быть научными? [Электронный ресурс] / Х. У. Гумбрехт. — Режим доступа: <http://magazines.russ.ru/nz/2004/35/gum13.html>
2. Жене Ж. Щоденник злодія / Ж. Жене [Пер. з фр. О. Жупанського]. — К. : Юніверс, 2004. — 304 с.
3. Каплун В. От Ницше к Ницше: об одном пересечении двух философских биографий (Семен Франк и Мишель Фуко) / В. Каплун // Мишель Фуко и Россия: сб. статей. — СПб. ; М. : Европейский университет в Санкт-Петербурге: Летний сад, 2001. — С. 146–166.
4. Мойсеев В. И. Введение / В. И. Мойсеев // От всеединства к неовсеединству. Размышления о... : Философский альманах. — Озерск : ОТИ НИЯУ МИФИ, 2011. — Вып. 12. — С. 3–5.
5. Тисельтон Э. Герменевтика / Э. Тисельтон [Пер. с англ. О. Розенберг]. — Черкаassy. : Коллоквиум, 2011. — 430 с.
6. Хоружий С. С. Синергійная антропологія [Электронный ресурс] / С. С. Хоружий. — Режим доступа: http://synergia-isa.ru/wp-content/uploads/2012/05/sin_anthrop_enciklopedia.pdf
7. Хоружий С. С. Синергійная антропологія как новый поход в методологи гуманитарного знания [Электронный ресурс] / С. С. Хоружий. — Режим доступа: synergia-isa.ru/lib/download/lib/%2BNovgDoklad.doc. Назва з екрана.

УДК 378.22:[005.7:[008+316.77]

Т. О. ДМИТРЕНКО
T. DMITRENKO

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ З МЕНЕДЖМЕНТУ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ПАРАДИГМАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

SPECIAL FEATURES OF TRAINING OF HOLDERS OF THE MANAGEMENT OF SOCIAL-CULTURAL ACTIVITY: PARADIGMAL ANALYSIS

Розглянуто особливості підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності. Сформульовано основні положення парадигм

освіти — управлінської та соціально-комунікативної. На основі аналізу досягнень у сфері педагогіки вищої школи обґрунтовано напрями вдосконалення підготовки магістрів у Харківській державній академії культури.

Ключові слова: підготовка магістрів, менеджмент соціокультурної діяльності, парадигмальний аналіз, парадигма управління, парадигма соціальної комунікації, соціально-педагогічна система вищої школи.

Рассмотрены особенности подготовки магистров по менеджменту социокультурной деятельности. Сформулированы основные положения парадигм образования — управленческой и социально-коммуникативной. На основе анализа достижений в области педагогики высшей школы обоснованы направления усовершенствования подготовки магистров в Харьковской государственной академии культуры.

Ключевые слова: подготовка магистров, менеджмент социокультурной деятельности, парадигмальный анализ, парадигма управления, парадигма социальной коммуникации, социально-педагогическая система высшей школы.

In the article the peculiarities of the training of the holders of a master's degree in the field of a management of social-cultural activity are examined. The main statements of the paradigmas of an education — in the field of a management and the social communication are formulated. On the ground of an analysis of the achievements in the field of pedagogics of high education the directions of improvement of the training of the holders of a master's degree in the Kharkiv state academy of a culture are grounded.

Key words: he training of the holders of a master's degree, management of social-cultural activity, paradigm analysis, paradigm of the management, paradigm of the social communication, social-pedagogical system of high education.

Парадигма (paradigm) — основоположний спосіб мислення, сприйняття і розуміння світу. [1, с. 805]

Підготовка магістрів у вищому навчальному закладі здійснюється за такими основними напрями: реалізація взаємозв'язку між усіма дисциплінами навчального плану спеціальності, що дозволяє сформувати ґрунтовні знання, вміння їх застосувати для вирішення професійних завдань (знаннева парадигма); вибір доцільного способу діяльності суб'єктів у ситуації, що відповідає культурі діяльності, спілкування (культурологічна парадигма); здійснення спільної продуктивної діяльності на засадах гуманізації відношень (гуманістична парадигма).

Аналіз основних парадигм в освіті засвідчив, що здебільшого вони стосуються статичні об'єктів. Отже, сукупність парадигм в освіті не є функціонально повною.

Мета статті — на основі парадигмального аналізу обґрунтувати особливості підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної

діяльності та розробити парадигми управління й соціальної комунікації.

Парадигмальний аналіз підготовки магістрів виявив, що до основних парадигм освіти (знаннєвої, культурологічної, гуманістичної) слід додати принаймні дві парадигми — управлінську і соціально-комунікативну, які відображають динаміку об'єктів дослідження.

Парадигми управління підготовлена працями вчених-педагогів, психологів: С. І. Архангельського, Ю. І. Машбиця (кібернетична концепція інформаційного навчання); П. Я. Гальперіна, Н. Ф. Тализіної (етапи процесу управління в навчанні, зокрема орієнтувальний); В.О. Якуніна (управлінська модель навчання); Т.О. Дмитренко (концепція взаємозв'язку організації, управління, спілкування); В.Я. Ляудіс, К.В. Ярьсько (перехід від прямого управління до самоуправління). Проблема управління вирішується в техніці (технічна кібернетика, автоматизовані системи управління), в економіці (економічна кібернетика, менеджмент), у сфері соціальних комунікацій (менеджмент соціокультурної діяльності).

Об'єктом менеджменту як ефективного досягнення мети через планування, організацію, лідерство (керівництво), контроль стосовно ресурсів є соціально-комунікативна діяльність. Це особливий вид активності, спрямований на забезпечення глобальної інформаційно-комунікаційної взаємодії в суспільстві, підтримку її за допомогою збирання, обробки, зберігання, переробки, розповсюдження та використання соціальної інформації й реалій [1, с.306]. Соціокомунікативна діяльність відбувається в системі, яка є багатовимірною (організації, управління, комунікації), багаторівневою (локальна, регіональна, національна, міжнародна, глобальна), такою, що функціонує на підґрунті сучасних інформаційних технологій (телекомунікаційних, багатоканальних, електронно-цифрових систем супутникового зв'язку). Вчені з соціальних комунікацій, педагоги, психологи вважають, що соціокомунікативна діяльність є різновидом духовної соціально-культурної діяльності (А.В. Соколов, Т.В. Колбіна, О.М. Леонтьев).

Підготовка магістрів у вищому навчальному закладі культури реалізує зв'язок соціокультурної, соціокомунікативної та навчальної діяльності, як інформаційних процесів, що здійснюються через організацію, управління і спілкування між суб'єктами під час гри, диспуту, дискусії, театралізованої вистави тощо (В.М. Нагаєв).

Парадигма управління ґрунтується на основних положеннях:

1. Система, в якій здійснюється підготовка магістрів, складається з трьох підсистем, з'єднаних між собою послідовно. Перша підсистема — організації — є умовою здійснення першого етапу

технології — орієнтувального. Друга підсистема — управління — умова здійснення другого етапу пізнавально-перетворювального, а третя підсистема — спілкування — умова здійснення третього етапу — контрольно-рефлексивного.

2. Організація як вплив на особистість, управління як вплив на діяльність і спілкування в прямому і зворотному напрямках є системоутворювальними факторами для відповідних підсистем.

3. Інтеграція підсистем організації, управління, спілкування відбувається на основі принципів наступності в змісті компонентів і їх гармонізації (узгодженості).

4. На орієнтувальному етапі технології підготовки магістрів управління організація виконує функції прямого управління (алгоритмічне); на пізнавально-перетворювальному етапі організація виконує функції співуправління; на контрольно-рефлексивному етапі організація й управління виступають здебільшого як самоорганізація й самоуправління.

5. Оптимізація системи як умови здійснення процесу підготовки фахівців — магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності — відбувається відповідно критеріїв:

- аксіологічного (компоненти системи є цінностями для суб'єктів);
- діяльнісного (забезпечення культури діяльності через вибір доцільних способів її здійснення);
- діалогічного (досягнення інформаційної культури суб'єктів).

6. Гармонізація системи в статичності має місце через узгодженість відповідних компонентів підсистем організації, управління, спілкування, а в динаміці — через поступовий перехід від прямого управління до самоуправління і самоорганізації.

Соціально-педагогічна система вищої школи, в якій здійснюється підготовка майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності, є інформаційною системою з такими ознаками: цілеспрямованості; цілісності; повноти компонентів і зв'язків (суб'єктів — педагогів, студентів, а також цілей, принципів, змісту, методів та організаційних форм спільної діяльності й зв'язків — прямих, зворотних); виконання кожним компонентом і зв'язком певної функції; багатомірності (організації, управління, спілкування); багаторівневості (індивідуальна, групова, навчального закладу тощо); стохастичності процесів. Знаком соціально-педагогічної системи є граф, вершинами якого є суб'єкти, а зв'язки між вершинами віддзеркалюють наявність спільної діяльності суб'єктів у процесі підготовки магістрів. Символом, що розкриває сутність знаку, є структурно-функціональна схема з компонентами і зв'язками, яка розширює уявлення стосовно підготовки як процесу організації, управління і спілкування за допомогою певних засобів.

Системний і знаково-символічний підходи є інструментами впливу знанневої парадигми на технологію процесів у соціально-педагогічній системі, зокрема фахівців з менеджменту соціокультурної діяльності.

Аналіз засвідчив, що на початку ХХІ ст. основи педагогіки вищої школи зазнали суттєвих змін, а саме:

- обґрунтовано підґрунтя диференціації та інтеграції науки із загальною педагогікою й іншими компонентами системи педагогічних наук; підґрунтям диференціації стала педагогічна система, яка має особливості для кожної науки; підґрунтям інтеграції став педагогічний процес; сформульовано питання оптимізації й адаптації педагогічної системи і педагогічного процесу на основі їх моделей;

- визначено особливості педагогічного мислення: системність, багатовимірність, багаторівневність, повнота, доказовість, оптимальність, адаптивність, гармонійність;

- розроблено визначення педагогічної методології як учення про способи діяльності: організації (вплив на особистість), управління (вплив на діяльність) і спілкування для забезпечення пізнання й перетворення педагогічних об'єктів;

- визначено структуру методологічної системи дослідження, до складу якої входять: науковий апарат (характеристика компонентів дослідження — мети, завдань, об'єкта, предмету, концепції, гіпотези; філософська методологія — загальні принципи пізнання; специфічні принципи пізнання об'єктів розгляду; загальнонаукова методологія — теоретичні концепції, які слід використовувати в різних сферах наукових досліджень (підходи); конкретнаукова методологія як сукупність методів, принципів і процедур, які використовуються в спеціальній науковій дисципліні (методологія конкретної науки — це проблеми, специфічні для наукового пізнання в означеній галузі, а також питання, що ставляться на вищих рівнях методології, наприклад, моделювання об'єктів, застосування математичних методів (множин, матриць, графів тощо); статистичних методів); технологічна методологія — методика й техніка дослідження як сукупність процедур, що забезпечують отримання достовірного емпіричного матеріалу і його первинну обробку, після якої його можна долучати до масиви наукового знання) [2].

Аналіз структури методологічної системи виявив, що вона є інваріантом стосовно конкретної науки і наукового дослідження. Розглянемо основні компоненти системи на прикладі педагогіки вищої школи. Об'єктом дослідження, зазвичай, є процеси, наприклад, підготовки магістрів із менеджменту соціокультурної діяльності; предметом — педагогічні умови здійснення процесу відповідно до прийнятих критеріїв й обмежень; мета — теоретичне

обґрунтування й експериментальна перевірка соціально-педагогічної системи і процесу підготовки магістрів, які розроблені на основі визначених педагогічних умов (оптимізації, адаптації тощо).

Філософська методологія містить такі принципи: об'єктивність, наочність, науковість, історичність і логічність, активність суб'єктів у пізнанні і перетворенні об'єктів, зв'язок із практикою, детермінізм, ізоморфізм, сходження від абстрактного до конкретного, системність. Принципи інтервальності та гармонізації почали застосовуватися як загальнонаукові наприкінці ХХ — на початку ХХІ ст. Принцип інтервальності Ф. В. Лазарева містить три складові — онтологічну, гносеологічну і методологічну [3, с. 209-211]: онтологічна — структура світу інтервальна, що проявляється в багатовимірності (багатовекторності), багаторівневості (ієрархічності); гносеологічна — кожен суб'єкт пізнання не є абсолютним спостерігачем, який має можливості доступу до істини; будь-який суб'єкт пізнання завжди перебуває тільки на відносній за своєю природою «пізнавальній позиції», на тій або іншій системі відліку; методологічна — «умови пізнання» пристосовані до «умов буття».

Принцип гармонізації відношень між різними, але не взаємозамінними сторонами, тенденціями передбачає їх взаємопокладання, зумовлення, доповнення. Принцип розглядається у філософії, економіці, психології. У педагогіці актуальним є науковий інтерес питання співвідношення гармонії та суперечності в процесі спільної продуктивної діяльності педагогів й учнів.

Розвиток методологічної системи дослідження у сфері педагогіки вищої школи відбувався в напрямі здійснення класифікації підходів на такі, що дозволяють описати статичку й динаміку об'єктів, а також у розробленні інваріанта — технології процесів у педагогічній системі.

Невирішеними питаннями педагогіки вищої школи є такі:

- розроблення теорії педагогічного пізнання на межі педагогіки й філософії;
- конкретизація (з точки зору принципу інтервальності) концепції П.Я. Гальперіна формування розумових дій — на межі педагогіки і психології;
- розвинення культурологічної парадигми і відповідного підходу на основі принципу гармонізації в статичці через проектування взаємоузгоджених компонентів соціально-педагогічної системи як цінностей для майбутніх фахівців;
- розвинення парадигми управління і кібернетичного підходу з метою створення умов для поступового переходу від прямого управління до самоуправління й самоорганізації.

Визначення особливостей підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності дозволило сформувати основні положення соціально-комунікативної парадигми, яка разом з управлінською надають можливості дослідити динаміку означені об'єктів.

1. Предметом педагогіки вищої школи є соціально-педагогічна система вищої школи, яка функціонує під впливом зовнішніх факторів (об'єктивних, суб'єктивних), що позначається на змінах у структурі системи й компонентів.

2. Соціальний аспект педагогіки вищої школи виявляється в її впливові на суспільство через здійснення процесів навчання, виховання, соціалізації, розвитку майбутніх фахівців, а також у зворотному впливі суспільства на соціально-педагогічну систему вищої школи для оптимізації та адаптації до умов, що склалися.

3. Комунікативний аспект дослідження соціально-педагогічної системи вищої школи полягає в тому, що її основною характеристикою є отримання, перетворення, зберігання та застосування інформації в процесі прийняття рішення в ситуації, що склалася.

Отже, динамічність педагогіки вищої школи можна описати за допомогою соціально-комунікативної парадигми як сукупності трьох рівнів: на макrorівні предмет педагогіки вищої школи — педагогічна система — розглядається як соціально-комунікативна (знаком є загальна структура системи управління у вигляді спрямованого графу, а символом — структурно-функціональна схема соціально-педагогічної системи); на рівні парадигмальних векторів соціально-педагогічна система є об'єднанням підсистем організації, управління, спілкування; на технологічному рівні підсистема організації — умова здійснення етапу орієнтування, підсистема управління — пізнавально-перетворювального етапу, а підсистема комунікації — етапу контролю і рефлексії отриманих результатів.

Сучасні вчені розглядають парадигму як репрезентативну культуру дослідників, які діють у її межах, і доки вони визнають основоположну теорію, знаходять теоретичні аргументи на її користь, а також експериментальні підтвердження [4, с. 247]. Особливістю парадигмальності педагогічного дослідження є функціональна повнота парадигм і підходів, що описують статику й динаміку об'єктів. Для того, щоб парадигма виконувала інструментальну функцію, була способом пізнання і перетворення об'єктів (Р.Л. Дафт), слід реалізувати її зв'язок у відповідному підході. М.К. Чапаєв, Е.Л. Воробйова зазначають: «Будь-яка педагогічна парадигма зумовлена певними методологічними настановами і нормами, що надає можливості будувати ту або іншу модель освіти. Різноманітність методологічних «світів» дозволяє стверджувати наявність принципу «методологічної відносності» [6,

с. 83]. На нашу думку, дія принципу методологічної відносності спостерігається під час розробки компонентів педагогічної системи, зокрема принципів (сукупність — наступність, перспективність), змісту освіти (чотирикомпонентна модель І.Я. Лернера).

Надалі слід розробляти положення загальної теорії відносності в гуманітарній сфері, що буде кроком уперед до обґрунтування цілісності об'єктів дослідження, більш адекватного відображення реальності.

Особливістю парадигмальності дослідження в галузі соціальних комунікацій є формування множинності теоретико-методологічних передумов вивчення об'єктів: культурфілософські, лінгвістичні, соціологічні, масмедійні, бібліотечно-інформаційні, психологічні, когнітивно-психологічні, культурологічні. Концепції соціальних комунікацій є диверсифікацією пізнання соціальної взаємодії. У словнику-довіднику із соціальних комунікацій наведено 16 різних концепцій, які вможливають різноаспектне вивчення [4].

Інструментальний підхід у педагогіці набув розвитку в працях Дж. Дьюї, котрий сформулював таке положення: інтелектуальними засобами (інструментами) вирішення проблемної ситуації є поняття, ідеї, концепції, гіпотези, теорії. Вітчизняні вчені розробляли теорію проблемного навчання, засобами якого є поняття проблеми, проблемної ситуації, проблемного питання (В.І. Лозова). Деякі поняття існують як компоненти метанауки: проблема, число, знання, досвід тощо. Ю.П. Сурмін визначає проблему дослідження як сукупність відмінностей між істотними, частіше небажаними, станами об'єкта або явища, а також бажаним станом справ, який виражений науковою мовою [5]. Фундаментальними засадами підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності є вирішення таких проблем:

- обґрунтування комунікативної природи діяльності майбутніх фахівців;
- розробка соціально-педагогічної системи підготовки як інформаційної складової: виявлення структури і функцій системи та її компонентів;
- здійснення гармонізації системи в статичній узгодженні між компонентами системи;
- розробка структурної схеми педагогічного процесу підготовки магістрів (факторно-критеріальна модель), що містить фактори, які впливають на процес; суперечності; умови здійснення процесу — підсистеми організації, управління, комунікації; етапи технології підготовки магістрів — орієнтувальний, пізнавально-перетворювальний і контрольнорефлексивний із засобами для здійснення організації, управління, комунікації; критерії оцінювання якості підготовки;

• здійснення гармонізації процесу завдяки створенню умов для переходу від прямого управління діяльністю студентів до самоуправління і самоорганізації.

Подальші наукові дослідження будуть пов'язані з вирішенням означених проблем для підвищення ефективності підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності.

Висновки

1. Парадигмальний аналіз підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності ґрунтується на розгляді основних парадигм в освіті — знаннєвої культурологічної і гуманістичної, які відображають дослідження статички об'єктів. Аналіз виявив відсутність повноти сукупності парадигм з точки зору дослідження динаміки об'єктів. Обґрунтовано необхідність розробки парадигм — управлінської і соціально-комунікативної, — які дозволяють вивчати динаміку процесу підготовки в системі, яка функціонує на підґрунті організації, управління, комунікації, тобто є багатовимірною і багаторівневою (індивідуальна, групова, колективна, навчального закладу).

2. Сутність парадигми управління полягає в тому, що система, в якій здійснюється підготовка магістрів до соціокультурної діяльності, складається з трьох підсистем — організації (реалізує вплив на особистість з метою мотивації, згуртування, зацікавлення діяльністю), управління (реалізує вплив на діяльність для пізнання і перетворення об'єкта вивчення), спілкування (здійснює контроль і рефлексію результатів). Підсистеми організації, управління, спілкування є умовами здійснення відповідних етапів підготовки магістрів — орієнтувального, пізнавально-перетворювального і контрольного-рефлексивного.

3. Особливості підготовки магістрів з менеджменту соціокультурної діяльності дозволили сформулювати основні положення соціально-комунікативної парадигми, яка пов'язана з управлінською і дозволяє вивчати динаміку об'єктів спеціальності. Сутність соціально-комунікативної парадигми полягає в тому, що основною характеристикою соціально-педагогічної системи, в якій відбувається підготовка магістрів, є отримання, перетворення, зберігання і застосування інформації в процесі прийняття рішення в ситуації, що склалася, втілення в практику, оцінювання результату і корегування (у разі необхідності).

Список літератури

1. Дафт Р. Л. Менеджмент. — СПб.: «Питер», 2000. — С. 805
2. Дмитренко Т.О. Парадигмальний аспект дослідження розвитку педагогіки у другій половині ХХ — на початку ХХІ ст. / Т.О. Дмитренко. — Новий колегіум: зб. наук. пр. — Вип. 3 (58). — Харків, 2010. — С. 8-15.

3. Лазарев Ф.В. Философия: учебное пособие для студентов / Ф.В. Лазарев, М.К. Трифонова. — Симферополь: СОНАТ, 1999. — 352с.
4. Социальные коммуникации (теория, методология, деятельность): словарь-справочник. — Харьков: КП «Городская типография», 2009. — 392 с.
5. Сурмин Ю.П. Теория социальных технологий: учеб. пособие / Ю. П. Сурмин, Н.В. Туленков. — К.: МАУП, 2004. — 608 с.
6. Чапаев Н.К., Воробьева Э.Л. Категориальные характеристики педагогической методологии // Понятийный аппарат педагогики и образования: Сб. науч. тр. / Отв. ред. Е.В. Ткаченко. — Вып. 2. — Екатеринбург, 1996. — 383 с.

УДК[378.147:316.77]:378.4(477.54-25)ХДАК

О. А. ГАВРЮШЕНКО
О. А. HAVRIUSHENKO

КОНЦЕПЦІЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ ПРОГРАМИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «МЕДІА-КОМУНІКАЦІЇ» В ХДАК

CONCEPT OF MASTER PROGRAMME OF «MEDIA COMMUNICATIONS» SPECIALTY

Висвітлюється концепція магістерської програми зі спеціальності «Медіа-комунікації». Особлива увага приділяється структурі та змістовій наповненості програми.

Ключові слова: інформація, культурологія, медіа-комунікація, медіа-культура, медіа-освіта.

Рассматривается концепция магистерской программы по специальности «Медиа-коммуникации». Особое внимание уделено структуре и содержанию программы.

Ключевые слова: информация, культурология, медиа-коммуникация, медиа-культура, медиа-образование.

The concept of the master's program in "Media-communication." Particular attention is paid to the structure and content of the program.

Key words: information, culturology, media communication, media culture, media education.

Останні три десятиліття в усьому світі спостерігається інтенсивний розвиток інформаційних технологій і засобів комунікації, що зумовило стрімку модифікацію існуючої системи масової комунікації, суттєво вплинуло на діяльність самих мас-медіа й культурне буття сучасного людства. Медіа-реальність як новий тип соціокультурного простору викликає до життя все нові і нові моделі навколишнього світу, справляє дедалі більший вплив на сучасну людину [4, 5, 13, 14].